

Odborná reflexe studie

Vybrané metody intervence vhodné pro práci sociálního pedagoga s dětmi ohroženými sociálním vyloučením

Autorka studie *Vybrané metody intervence vhodné pro práci sociálního pedagoga s dětmi ohroženými sociálním vyloučením* otevírá téma hodné pozornosti: zavádění metod sociální práce do pedagogické praxe. V současné době dle mého soudu dochází k nárůstu žáků, které v souladu s legislativou v oblasti školství můžeme označit jako žáky sociálně znevýhodněné (a to nejen v sociálně vyloučených lokalitách, ke kterým odkazuje autorka, ale také v souvislosti s nárůstem příjemců dávek v hmotné nouzi, předluženosti, chudobou velké části domácností samozivitelů). Pro pedagogickou praxi tak roste důležitost dovedností a znalostí spojených se sociální prací a sociální pedagogika může sehrát důležitou úlohu v zavádění těchto metod do praxe na školách, či při spolupráci neziskového sektoru se základními i středními školami.

Kde vidím určitý problematický bod studie, je interpretace kultury chudoby přiklánějící se ke konceptu *underclass*, kdy autorka odkazuje k tezím Murrayho. Za problémy chudoby (a její reprodukce) jsou podle něj spoluzodpovědné výdaje sociálního státu, umožňující určitou adaptaci a životní strategie *underclass* (k diskusi Mareš, 1999, s. 175–184). Daná interpretace v politickém kontextu v USA sloužila k odůvodňování škrtů v sociálních výdajích.

Nedomnívám se, že restrikce v sociálních výdajích mohou chudým a chudobou ohroženým lidem jakkoliv pomoci. Nedávná zkušenost s tzv. sociální reformou v režii ministra D. Drábka nám může dát ponaučení, jaké mohou být praktické důsledky moralizování ve vztahu k chudým spojené se snahou krátit sociální výdaje, které v tomto případě vyústily až k represí chudoby (lze zmínit veřejnou službu a projekt DONEZ). Za nárůstem sociálně znevýhodněných rodin a jedinců v současnosti stojí, dle mého soudu, vedle ekonomické krize právě necitlivá sociální politika Nečasovy vlády (která vládla v letech 2010–2013). Příjemci sociálních dávek se stali jedním z témat neoliberální rétoriky Nečasovy vlády, přestože reálné výdaje na vyplacené na dávky v hmotné nouzi nepředstavují ve vztahu k výdajům státního rozpočtu nikterak zásadní zátěž. Stigmatizace příjemců sociálních dávek sloužila spíše politickým cílům vlády, která zaváděla politiku úsporných opatření jako recept na ekonomickou krizi.

Sociální dávky rozhodně nejsou ideálním řešením chudoby a jeden můj bývalý kolega (sociální kurátor) přirovnával jejich působení k sedativům. Nemáme-li však účinnější „lék“, je to důvod k odebrání alespoň této formy pomoci? Generační předávání vzorců „kultury chudoby“ je problémem a diskuse hledající účinnější řešení chudoby, než je vyplácení sociálních dávek, je jistě potřeba. Restrikce v sociálních výdajích však rozhodně není krok správným směrem. Cesta z prostředí sociálně vyloučených lokalit k jinému životu není jednoduchá a nemůžeme očekávat, že děti z tohoto prostředí prostě přijmou „naše“ hodnoty (hodnoty střední vrstvy české společnosti). Naplnění těchto hodnot (maturitní zkouška případně vysokoškolský diplom, práce umožňující půjčku na bydlení...), je totiž pro děti, které se narodily v prostředí „českých ghett“, výrazně obtížnější.

Vedle diskriminace na trhu práce, tzv. obchodu s chudobou či protiromským náladám brání začlenění obyvatel vyloučených lokalit kromě popsané kultury a životní strategie adaptující se na marginální společenskou pozici také výrazně nižší kulturní kapitál většiny jejich obyvatel. A právě sociální pedagogika by měla umět s tímto handicapem pracovat.

Martin Stanoev
Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity v Brně

Literatura

Mareš, P. (1999). *Sociologie nerovnosti a chudoby*. Praha: Slon.

Poznámka redakce:

Citace se váží na anglickou formu příspěvku

Stanoev, M. (2016). Study review: Selected methods of intervention suitable for work social educator with children at risk of social exclusion. *Sociální pedagogika*, 4(1), 104–105.